

WORDT VERVOLGD

Bedrijfscontinuïteit in de
biologische landbouw

COMMUNITY SUPPORTED AGRICULTURE
KAN OOK OP GROTE SCHAAL

KATTENDORFER HOF (435 HA) WERKT VOOR RUIM 600 LEDEN

Boerderijwinkels, abonnementen, online verkoop: de korte keten is nu opeens extra gewild. Klanten hebben tijd voor een tripje naar de rustige boerderijwinkel en willen graag vers van de boer. Mathias von Mirbach heeft hier als medeoprichter van de gemeenschapsboerderij Kattendorfer Hof nabij Hamburg jarenlange ervaring mee.

TEKST MARIA VAN BOXTEL

FOTO'S KATTENDORFER HOF

Wortelenuogst, 2019: de boeren van de Kattendorfer Hof hebben op één hectare de wortelen losgemaakt, dikke oranje stokjes steken een beetje boven de grond uit. Een grote groep consumenten op de akker helpen gezamenlijk mee met de oogst. Met de hand. Wortel voor wortel oprapen en in kisten stoppen. “Dat is bewust, meewerken verbindt,” vertelt Mathias von Mirbach. Hij is één van de oprichters van de Kattendorfer Hof nabij Hamburg en hij werkt vanaf het begin als pachter. “Al ons land, 435 hectare, is pachtgrond, die door de particuliere grondeigenaren aan de Kattendorfer Hof wordt aangeboden. Ze willen graag dat wij het bewerken.” De basis van de Kattendorfer Hof is helder ‘Community Supported Agriculture of in het Duits SoLaWi, Solidarische Landwirtschaft’. “We verbouwen duurzaam voedsel voor mensen en ontwikkelen

tegelijkertijd de bodem. We bouwen aan verschillende gemeenschappen, met de medewerkers en ook met de consumenten.” Met de 800 consumentenleden - die 600 volle aandelen vertegenwoordigen - houdt de Kattendorfer Hof ook een budgetmeeting. Mathias, stellig: “Het gaat in de landbouw niet om de prijs van onze producten. Het gaat om de kosten. Wij delen de kosten met onze deelnemers. Dan kan het bedrijf gezond zijn.” Kosten delen in plaats van prijzen vragen blijkt een van Mathias’ belangrijkste principes. Nadrukkelijk: “Neem als boer geen beslissingen afhankelijk van de prijzen. Maak jezelf niet afhankelijk van de handel, wij leveren niet aan de groothandel. Maar kies radicaal voor het delen van kosten. Als je de kosten van een boerenbedrijf helder hebt en die kosten deelt, dan kan je ook voedsel delen. Terwijl je de bodem ontwikkelt. Een voorbeeld: afgelopen

Ik kies nu voor ruimte voor de jongeren.

Oogsten met leden van Kattendorfer Hof

zomer reed ik met de combine over een klein veld rogge. Het was een mooie akker, de zon scheen en de oogst was niet groot. Dan kan je denken, ‘o, shit, er stroomt niet zoveel graan in de tank’ of je kan denken ‘ik heb nu precies genoeg rogge voor 600 leden per jaar’. Omdat ik zo denk, ben ik als boer gelukkiger. Zo kun je fijn werken.”

De Kattendorfer Hof heeft twee belangrijke soorten consument-leden. Mensen die direct lid zijn van de boerderij en hun eten ophalen in een van de vier winkeldepots en leden die een eigen voedselcoöperatie hebben en wekelijks een bulklevering krijgen. Leden wegen hun aandeel zelf af en strepen het af op een deelnemerslijst. “Vertrouwen is essentieel, onze winkeliers is verboden de lijsten te controleren.” Dit vertrouwen is actief aangeleerd. “Nieuwe leden krijgen een

maand een beginnerskaart, die ze vooruit betalen. De winkelier doet het afwegen van de producten dan voor. Vervolgens worden ze voor een heel jaar lid. En krijgen ze een groentekalender voor op hun koelkast.” De Kattendorfer Hof bepaalde een reëel oogstaandeel per lid. “Wij hebben het uitgerekend. We kozen het aantal hectares goede landbouwgrond dat je per persoon beschikbaar hebt voor je voedselproductie. Wat wij daarop verbouwen, dat is je aandeel. Elke week krijg je per persoon 2 tot 4,5 kilo seizoensgroenten, voor 7,5 liter melk aan zuivelproducten en 700 gram vlees.” Uiteraard is er wel een breed assortiment, want de Kattendorfer Hof is een gemengd bd-bedrijf met eigen zuiververwerking en vaste afspraken met een slagerij. “Sinds 2019 hebben we ook een ‘alleen-groente-aandeel’. Vegan is een groeiende markt. Maar we maken meteen heel duidelijk dat wij mest nodig hebben voor de landbouw.” Burgers meekrijgen gaat uitstekend, ze veranderen blijkt niet makkelijk. “Hoe betrek je mensen en laat je ze meedoen? Dat wordt onze grootste uitdaging in de toekomst.” Mathias oudste dochter Maie neemt de communicatie met de leden nu over. Grinnikend: “Als een goed betaalde baan, niet zoals haar ouders. Ze is al sinds haar 13de mee geweest naar onze markten en is uitstekend bezig met community-vorming.”

Met zo’n grote groep een gemengd bedrijf runnen met veel verschillende takken, vereist slimme structuren om in samen te werken en beslissingen te nemen. “We hebben kringen per bedrijfsonderdeel en voor het geheel. Bijvoorbeeld de ‘groentekring’ en de ‘koeienkring’, in die kring zijn alle medewerkers voor de koeien vertegenwoordigd.” Ze bespreken het dagelijks werk en doen voorstellen. “De ondernemster die leidster is van de koeienkring, stelt voor dat ze een nieuwe stier nodig hebben. Dat bespreekt de koeienkring en hun voorstel gaat per mail naar de ondernemerskring. Wij stemmen dan in met deze investering.” Maar ook anderen kunnen een voorstel doen. “Onze stagiair zag op de cursus zuivelverwerking een filter voor de melkopslag. Dat zou ons veel schoonmaakwerk kunnen besparen. Haar voorstel: laten we dat filter proberen. Daartegen waren geen bezwaren en dat doen we dan.” De Kattendorfer Hof werkt hierbij met de

Mathias von Mirbach: “Ons systeem is al meer dan 30 jaar gebaseerd op vertrouwen.”

sociocratische methode van ‘consent’: vertegenwoordiging en beslissingen met ‘geen bezwaar’ en bij grotere bedragen instemmen van de ondernemers. “We doen dit nu drie jaar en het bevalt goed. Het is nodig om mensen verantwoordelijkheid te geven om goed samen te kunnen werken. De eerste 25 jaar heb ik zelf met mijn mede-ondernemers de beslissingen genomen, nu ben ik 61 jaar en doen we het anders.” Dat vereist veel overleg, maar Mathias ziet de mensen groeien en beleeft er duidelijk plezier in. “Dat is ook leuk, als jongere mensen sterker worden en meer overnemen.” Meebewegen met die veranderingen – groei van het bedrijf, nieuwe mensen - geeft Mathias vreugde en is tegelijk lastig. “We zijn gestart met drie boeren, ruim 25 jaar geleden. Ondertussen hebben we 60 mensen in dienst en zijn er nieuwe mensen als mede-ondernemers ingetreden.” En ook mensen uitgetreden. “Dat is best moeilijk. De mensen waar ik ruim 18 jaar mee heb samengewerkt, zijn gestopt. Onze doelen liepen uit elkaar. En de jongeren wilden het anders. Laat je het dan zoals het was, of geef je ze de ruimte? Ik heb voor de ruimte voor de jongeren gekozen.” De overdracht van de boerderij komt in zicht. “Op dat moment moet ik geen rem worden. Mensen die het al lang doen, kunnen een gevaar worden voor de voortzetting van de boerderij. Nu moet ik loslaten, bewust nieuwe taken oppakken of minder werk doen.” ■

Maria van Boxtel is partner in Land & Co.

www.kattendorferhof.de

Ook enthousiast over Community Supported Agriculture? Wordt lid van het Nederlandse netwerk via www.csanetwerk.nl

Het project Land in Verbinding wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland en de EU. Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling, Europa investeert in zijn platteland.